

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΡΙΣΗ-ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

επιμέλεια: Μαρία Κάππου

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ-ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΕΣΑ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> • ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ • ΜΜΕ • ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ • ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ • ΑΤΟΜΟ • ΠΟΛΙΤΕΙΑ • ΣΧΟΛΕΙΟ 		
ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ		ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΤΟ ΑΤΟΜΟ
<p>Νεοελληνική γλώσσα Παραγωγή-σχηματισμός λέξεων Μορφοσυντακτικά φαινόμενα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γραμματική • Συντακτικό <p>Έκφραση- Έκθεση Προφορικός και γραπτός λόγος</p> <p>A. Περιγραφικά κείμενα</p> <p>B. Αφηγηματικά κείμενα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ειδησεογραφικά κείμενα • Κείμενα κριτικής και παρουσίασης/η γλώσσα της κριτικής • Βιογραφικά κείμενα • Επιστολές <p>Γ. Κείμενα πειθούς</p> <ul style="list-style-type: none"> • Άρθρα, δοκίμια, επιφυλλίδες/φιλοσοφικός, δοκιμιακός λόγος • Διαφημιστικά κείμενα/η γλώσσα της διαφήμισης • Πολιτικά κείμενα /πολιτικός λόγος <p>Δ. Λεξικά</p> <p>Αρχαία Ελληνική Γραμματεία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Λεξιλόγιο-ετυμολογία • Ερμηνευτικά σχόλια • Γραμματική, Συντακτικό • Ερωτήσεις ερμηνευτικές 	<p>Λογοτεχνικά κείμενα (πεζά και ποιητικά)/Η γλώσσα της λογοτεχνίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μελέτες • Λεξικό Λογοτεχνικών όρων <p>Επιστημονικά κείμενα/ειδικό λεξιλόγιο/επιστημονικός λόγος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φιλοσοφία • Τεχνολογία • Αρχές Οικονομίας • Κοινωνιολογία • Ψυχολογία • Μαθηματικά • Φυσική • Χημεία • Βιολογία, • Πληροφορική • Πολιτική παιδεία • Αισθητική αγωγή • Θεολογικά • Αγωγή υγείας • Περιβαλλοντικές επιστήμες <p>Ιστορικά κείμενα-ιστορικές πηγές Εισαγωγικά σημειώματα Διαγράμματα Πίνακες</p> <p>Ερωτήσεις-ασκήσεις-προβλήματα</p>	<p>Άμεσα αποτελέσματα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ορθή χρήση της γλώσσας • Διευρυμένο λεξιλόγιο • Αποτελεσματική επικοινωνία • Επαρκής αναγνώστης-ακροατής • Δυνατότητα πρόσβασης στα βιβλία σε όλες τις πηγές πληροφόρησης(τύπος, τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο, βιβλία, θέατρο) • Απόκτηση γενικών και ειδικών γνώσεων <p>Έμμεσα αποτελέσματα</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πνευματική ανάπτυξη • Επικοινωνία-διαπροσωπικές σχέσεις • Έκφραση συναισθημάτων • Κοινωνικοποίηση • Ηθικοποίηση • Πολιτικοποίηση • Εθνική συνείδηση-εθνική αυτογνωσία • Οικουμενικό πνεύμα • Δυνατότητα συμβολής στην ανάπτυξη του πολιτισμού

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Κρίσιμη ηλικία για την εκμάθηση της γλώσσας (language learning) είναι τα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου, και μάλιστα εκείνα (τα τέσσερα πρώτα;). Αυτό σημαίνει ότι κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του ο άνθρωπος πρέπει να δέχεται τη γλωσσική παιδεία από τους φυσικούς του δασκάλους και μέσα στο φυσικό / κοινωνικό / οικογενειακό περιβάλλον. Καίρια ως προς αυτό είναι η μετάδοση του μηνύματος μέσω του προσωπικού παραδείγματος των προσώπων που συμμετέχουν στην εκπαίδευση των νέων. . Γι' αυτό έχει μεγάλη σημασία το παιδί να μεγαλώνει και να ανατρέφεται μέσα σε ευχάριστο και καλλιεργημένο γλωσσικά οικογενειακό περιβάλλον.

ΜΜΕ

- Ακόμη και η ακρόαση σωστού λόγου μπορεί να βοηθήσει το μαθητή. Η σωστή τηλεόραση και κυρίως το ραδιόφωνο προσφέρουν πρότυπα προφορικού λόγου που μπορούν να υιοθετηθούν από τον ακροατή και να γίνουν κτήμα του

- Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης θα πρέπει να αξιοποιήσουν την ισχυρή επίδραση που ασκούν στους νέους για να προωθήσουν ορθά γλωσσικά πρότυπα. Προκειμένου, ωστόσο, να το επιτύχουν αυτό οφείλουν να αναβαθμίσουν σημαντικά το επίπεδο γλωσσικής έκφρασης τόσο των δημοσιογράφων και παρουσιαστών όσο και αυτό του εκφερόμενου λόγου στις ψυχαγωγικές εκπομπές. Συνάμα, θα είναι ιδιαίτερα σημαντική η συμβολή τους, αν δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στη διάδοση πνευματικών έργων υψηλής γλωσσικής ποιότητας από τη λογοτεχνική και θεατρική μας παράδοση.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

- Η πανεπιστημιακή κοινότητα, με τη συνδρομή γλωσσολόγων και τη σύμπραξη της πολιτείας, θα πρέπει να αντιμετωπίσει πιο οργανωμένα την απόδοση ξένων γλωσσικών όρων στα νέα ελληνικά είτε με τη χρήση αντίστοιχων ελληνικών λέξεων είτε με τη δημιουργία νέων.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

- Οι πνευματικοί δημιουργοί του τόπου μας θα πρέπει να επιχειρήσουν ανοίγματα προς το νεανικό κοινό είτε με τη βοήθεια του διαδικτύου, είτε μέσω της τηλεόρασης, είτε με πιο ενεργή συμμετοχή στις σχολικές εκδηλώσεις. Η δύναμη του λογοτεχνικού λόγου, αλλά και η αξία των νοημάτων του, μπορούν να συγκινήσουν τη νέα γενιά, όπως το έκαναν και σε παλαιότερες εποχές.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

- Η πολιτεία οφείλει, σε κάθε περίπτωση, να στηρίξει έμπρακτα τις προσπάθειες ανάδειξης και διάδοσης του ελληνικού λόγου, ώστε να συνεχιστεί η εμβριθής μελέτη του, αλλά και να ενισχυθεί το κύρος της γλώσσας μας τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

- Το Υπουργείο Παιδείας οφείλει να αξιοποιήσει τόσο τις υπάρχουσες βιβλιοθήκες των σχολείων όσο και τις δυνατότητες του διαδικτύου, για να προωθήσει την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ-ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

Η επαφή των νέων με την πεζογραφία και την ποίηση μπορεί να ενισχυθεί σημαντικά, αν με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, το πολύτιμο πνευματικό αυτό υλικό παρουσιαστεί στους νέους με πιο ελκυστικό τρόπο.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ

Χωρίς υψηλή γλωσσική παιδεία ο νους ατροφεί και περνά στην κατάσταση της πνευματικής υπανάπτυξης. Αν τα σχολικά προγράμματα δεν δώσουν προτεραιότητα στη διδασκαλία της γλώσσας, τότε σίγουρα η παιδεία μας θα είναι ελλειμματική, αδύναμη να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες. **Σκεπτόμαστε με λέξεις, επικοινωνούμε με αυτές,** υπάρχουμε με άλλα λόγια χάρη σ' αυτές (cogito, ergo sum) συνεπώς, όσο καλύτερα είμαστε ασκημένοι στη χρήση της γλώσσας, τόσο αποδοτικότερα την χρησιμοποιούμε. Η ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων και της γλωσσικής ετοιμότητας προϋποθέτει γλωσσικά βιώματα που τα παρέχει η γλωσσική κοινότητα αλλά, κυρίως, η σωστή διδασκαλία και άσκηση. Εκτός αυτού, πρέπει να προσθέσουμε ότι η γλώσσα είναι το μέσο μετάδοσης γνώσεων, ιδεών και συμπεριφορών. Δεν είναι δυνατή η διδασκαλία και η μάθηση στο σχολείο χωρίς τη γλώσσα. Επομένως, όσο πιο ευρύς είναι ο γλωσσικός κώδικας του μαθητή, **τόσο πιο εύκολα συμμετέχει στη μαθησιακή διαδικασία**. Οι μαθησιακές δυσκολίες και η σχολική αποτυχία οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην ανεπαρκή γλωσσική παιδεία των μαθητών, αφού ούτε να κατανοήσουν σε βάθος μπορούν κάτι που ακούνε ούτε και να το αποδώσουν λεκτικά. Από τον τρόπο που μεταχειρίζονται τη γλώσσα **εξαρτάται, κυρίως, η σχολική επίδοση και η απόδοσή τους σε όλα τα μαθήματα,** αφού η πρόσληψη της γνώσης έχει άμεση σχέση με τις γλωσσικές τους δυνατότητες, στις οποίες οφείλεται εν πολλοίς η αντιληπτική ικανότητα και η δεκτικότητά τους.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΩΣ

Α.Η διδασκαλία της γλώσσας

Το παιδί, όταν έρχεται στο σχολείο, γνωρίζει τη μητρική του γλώσσα. Και τη γνωρίζει στο βαθμό που την έμαθε από τους φυσικούς του δασκάλους (γονείς κτλ.), στο φυσικό του περιβάλλον, με τους φυσικούς τρόπους αγωγής.

Προορισμός του σχολείου είναι να βοηθήσει το μαθητή να καλλιεργήσει και να κατακτήσει τη γλώσσα, την οποία έμαθε στο σπίτι και να αποκτήσει συνείδηση του επικοινωνιακού λόγου. Δηλαδή, συνείδηση της γλώσσας και των ορίων της:

- συνείδηση του προφορικού και του γραπτού λόγου
 - συνείδηση των ποικιλιών της: των γεωγραφικών (διάλεκτοι, ιδιώματα), των κοινωνικών, των ειδικών γλωσσών
 - συνείδηση των διαφορών του προφορικού και γραπτού λόγου
 - συνείδηση των προϋποθέσεων για την αποτελεσματική επικοινωνία
 - συνείδηση των διαφόρων εκφραστικών τρόπων: του περιγραφικού του αφηγηματικού, του αξιολογικού, του αποφαντικού (πειθώ) των μίξεών τους:
- Η διαφύλαξη και η σωστή εκμάθηση της γλώσσας πρέπει να συνιστά βασική επιδίωξη του σχολείου, ήδη από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε οι νέοι που ολοκληρώνουν, τουλάχιστον, την υποχρεωτική εκπαίδευση να έχουν διασφαλίσει μια στερεή και ορθή γνώση του γλωσσικού κώδικα.
 - Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό θα χρειαστεί να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας. Αν τα σχολικά προγράμματα δεν δώσουν προτεραιότητα στη διδασκαλία της γλώσσας, τότε σίγουρα η γλωσσική παιδεία θα είναι ελλειμματική
 - Η διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος απαιτεί άρτια και ποιοτική γλωσσική εκπαίδευση/διδασκαλία καθώς και μια νέα προσέγγιση στην οργάνωση της σχολικής ύλης
 - Απαιτείται συστηματική άσκηση. Δεν μπορεί να υπάρξει βελτίωση στην γλωσσική ικανότητα του μαθητή χωρίς γραπτή και προφορική άσκηση σε όσο το δυνατό πιο γνήσιες επικοινωνιακές συνθήκες
 - Αυτό επιτυγχάνεται με συνεχή επαφή με κάθε μορφής γραπτό κείμενο (εξωσχολικό βιβλίο, ένα καλό ενημερωτικό έντυπο, άρθρα, δοκίμια, επιστημονικά κείμενα κ.λπ.)

Β. Η διδασκαλία των άλλων μαθημάτων

Μέσα από όλα τα διδασκόμενα μαθήματα ο μαθητής θα μάθει να προσεγγίζει διάφορες πλευρές της γλώσσας: Τη γλώσσα λ.χ. των Μαθηματικών, της Φυσικής, της Χημείας, της Ιστορίας, της Κοινωνιολογίας, της Λογοτεχνίας, της Ψυχολογίας, της Βιολογίας κ.λπ.

Γ. Ο μαθητής

Η γλωσσική καλλιέργεια απαιτεί, φυσικά, συνειδητή προσπάθεια από το ίδιο το άτομο

- Απαιτείται η ενεργοποίηση του μαθητή ώστε να εκφράζεται όχι μόνο γραπτά αλλά και προφορικά σε κάθε δυνατή ευκαιρία.
- Αυτό που μπορεί να κάνει ένας μαθητής για να βελτιώσει το λόγο του είναι «να διαβάσει», να έρθει σε επαφή με κείμενα εφημερίδων, περιοδικών, κείμενα μέσα από το διαδίκτυο και βέβαια λογοτεχνικά βιβλία

« Γλωσσική εκπαίδευση: που βρισκόμαστε, τι μπορούμε να κάνουμε ; »

<p>Γλωσσικό πρόβλημα</p> <p>Αδυναμία της γλωσσικής εκπαίδευσης</p> <p>Αίτια Ελληνική εκπαίδευση Σχολαστικισμός Τυπολατρία Απαρχαιωμένες μέθοδοι διδασκαλίας</p> <p>MME Οικογένεια</p>	<p>Κοινή πεποίθηση αποτελεί σήμερα η ύπαρξη μεγάλου γλωσσικού προβλήματος στην Ελλάδα. Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί τη μεγάλη αδυναμία του ελληνικού δημόσιου σχολείου κάθε βαθμίδας να συμβάλει αποφασιστικά στην ορθή και άρτια διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στους νέους ανθρώπους. Οι σημερινοί έφηβοι αδυνατούν ουσιαστικά να μιλήσουν και να γράψουν την μητρική τους γλώσσα σε ικανοποιητικό επίπεδο. Εκτός της καθημερινής εμπειρίας τα αποτελέσματα των πανελλήνιων εξετάσεων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας αποδεικνύουν ως ένα βαθμό το μέγεθος του προβλήματος.</p> <p>Είναι φανερό και δεν χωρά καμία αμφισβήτηση ότι τα πραγματικά αίτια του προβλήματος βρίσκονται μέσα στην ελληνική εκπαίδευση όλων των βαθμίδων. Η υποβάθμιση του γλωσσικού μαθήματος στο σχολείο, το πνεύμα σχολαστικισμού και τυπολατρίας που διέπει το μάθημα, ο μη ελκυστικός χαρακτήρας της διδασκαλίας και οι απαρχαιωμένες μέθοδοι διδασκαλίας οδηγούν στα απογοητευτικά αποτελέσματα που όλοι μας ξέρουμε. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με τις επιρροές των MME και κυρίως της τηλεόρασης με φτωχό ή λανθασμένο λεξιλόγιο των ομιλούντων, αλλά και την έλλειψη καθοδήγησης από την ίδια την οικογένεια στέλνουν ολοένα και πιο απαισιόδοξα μηνύματα σχετικά με το πρόβλημα.</p> <p>Τι μπορεί, λοιπόν, να γίνει; Ποια είναι η καλύτερη επιλογή που οφείλει κάθε ελληνική οικογένεια να κάνει, προκειμένου να εξασφαλίσει την άρτια και ποιοτική γλωσσική εκπαίδευση των παιδιών της; Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά προκύπτει από την ίδια την πρακτική της εκπαίδευσης. Είναι κοινά αποδεκτό σήμερα ότι η ανάπτυξη της γλωσσικής επικοινωνίας του μικρού παιδιού πρέπει να τοποθετηθεί στα πρώτα κιόλας χρόνια της ζωής του. Αυτό σημαίνει πως η καλύτερη ηλικία για να γνωρίσει ο νέος άνθρωπος την ελληνική γλώσσα δεν είναι άλλη από τα πρώτα έτη της μαθητικής του σταδιοδρομίας κυρίως στο Δημοτικό αλλά και στο Γυμνάσιο. Ο ελάχιστος χρόνος, που έχει ο έφηβος στη διάθεσή του στο Ενιαίο Λύκειο, προκειμένου να ασχοληθεί σοβαρά με την ορθή χρήση της ελληνικής γλώσσας και η απολύτως φυσιολογική αδυναμία του να αναβαθμίσει την ποιότητα των ελληνικών του στο ελάχιστο χρονικό διάστημα των λίγων μηνών πριν τις Πανελλήνιες Εξετάσεις οδηγούν στην αποτυχία του στο αντίστοιχο μάθημα στις εξετάσεις. Απαιτείται, λοιπόν, συστηματική προσπάθεια από τα πρώτα σχολικά χρόνια με κορύφωση τα χρόνια που ο μαθητής φοιτά στο Λύκειο.</p> <p>Η καλή γλωσσική εκπαίδευση θα βοηθήσει το μαθητή σε δύο ακόμη τομείς: στην ανάπτυξη νοητικών ικανοτήτων όπως η κριτική σκέψη αλλά και στην καλλιέργεια της επικοινωνιακής του ικανότητας. Δεν μπορεί να παραβλέπεται και μια σημαντική πραγματικότητα: όσα παιδιά παρουσιάζουν καλές επιδόσεις στο γλωσσικό μάθημα, συνήθως, έχουν καλές επιδόσεις και στα άλλα μαθήματα του σχολείου. Και αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο. Η καλή επίδοση στο μάθημα της γλώσσας συνεπάγεται υψηλό επίπεδο κριτικής σκέψης και ικανοποιητική εκφραστική δυνατότητα στον γραπτό και στον προφορικό λόγο, στοιχεία που εκτιμώνται ιδιαίτερα από όλους τους καθηγητές αλλά και γενικότερα στην ζωή μετά το σχολείο.</p>
<p>Τρόποι αντιμετώπισης</p> <p>Γλωσσική εκπαίδευση Στο δημοτικό και το γυμνάσιο</p>	<p>Αποτελέσματα Ανάπτυξη νοητικών ικανοτήτων Καλές επιδόσεις σε όλα τα μαθήματα Εκφραστική δυνατότητα στον προφορικό και γραπτό λόγο</p>
<p>Προτάσεις για τη</p>	<p>Ας αναφερθούμε όμως σε συγκεκριμένους τρόπους που μπορούν να</p>

βελτίωση της γλωσσικής εκπαίδευσης	βελτιώσουν την γλωσσική ικανότητα των μαθητών. Ο πιο βασικός είναι ο τρόπος που πραγματοποιείται η διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Η Έκθεση δεν είναι ένα μάθημα που προσφέρεται για παθητική μάθηση και απομνημόνευση της γνώσης. Είναι επιβεβλημένη η ενεργοποίηση του μαθητή ώστε να εκφράζεται όχι μόνο γραπτά αλλά και προφορικά σε κάθε δυνατή ευκαιρία. Η συνεχής άσκηση στη χρήση του λόγου είναι το σημαντικότερο μέσο για τη βελτίωση της γλωσσικής έκφρασης του μαθητή. Ειδικά στο Λύκειο που ο μαθητής έχει αρχίσει να διαμορφώνει την προσωπικότητά του και έχει απόψεις και επιχειρήματα πρέπει να του δίνεται διαρκώς η ευκαιρία να τα εκφράζει. Δεν μπορεί να υπάρξει βελτίωση στην γλωσσική ικανότητα του μαθητή χωρίς γραπτή και προφορική άσκηση και μάλιστα σε όσο το δυνατό πιο γνήσιες επικοινωνιακές συνθήκες. Εκθέσεις κάθε τύπου, περιλήψεις, παράγραφοι και ερμηνευτικές ερωτήσεις είναι μερικοί «κλασσικοί» αλλά χρήσιμοι και αποδοτικοί τρόποι για να βελτιώσει ο μαθητής την έκφρασή του.
Ενεργοποίηση του μαθητή Άσκηση στο γραπτό και προφορικό λόγο Εκθέσεις, περιλήψεις, ερμηνευτικές ερωτήσεις	Παράλληλα, αναγκαία κρίνεται η συνεχής επαφή με κάθε μορφής γραπτό κείμενο. Δυστυχώς, στις μέρες μας η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών φτάνει στο Ενιαίο Λύκειο χωρίς να έχει διαβάσει ποτέ ένα εξωσχολικό βιβλίο, χωρίς να έχει ανοίξει ποτέ ένα καλό ενημερωτικό έντυπο και χωρίς να έχει την ικανότητα να στοιχειοθετήσει συγκεκριμένη και σαφή επιχειρηματολογία σε έναν ενδεχόμενο διάλογο με το συμμαθητή, το φίλο, το γονέα ή το δάσκαλο. Κατά συνέπεια αυτό που μπορεί να κάνει ένας μαθητής για βελτιώσει το λόγο του είναι «να διαβάσει», να έρθει σε επαφή με κείμενα εφημερίδων, περιοδικών, κείμενα μέσα από το διαδίκτυο και βέβαια λογοτεχνικά βιβλία. Και αυτό δεν είναι απαραίτητα μια υποχρέωση και βαρύ καθήκον που του επιβάλλει το σχολείο ή οι γονείς. Το κείμενο που θα διαβάσει μπορεί να το επιλέξει ο ίδιος, να είναι κοντά στα ενδιαφέροντά του και στις προτιμήσεις του. Ας μην κατακρίνουμε την ανάγνωση best seller του τύπου Χάρυ Πότερ ή εφηβικών περιοδικών. Η κυριαρχία της εικόνας έχει προκαλέσει τόσο μεγάλο πλήγμα στη γλωσσική ικανότητα των νέων που κάθε μορφής γραπτό λόγος μπορεί να βοηθήσει το μαθητή. Είναι ουτοπικό να πιστεύουμε πως θα ξεκινήσει ο νέος με ανάγνωση μεγάλων κλασσικών λογοτεχνικών αριστουργημάτων. Μπορεί να φτάσει εκεί αλλά σταδιακά και μάλιστα με δική του επιθυμία. Τέλος ακόμη και η ακρόαση σωστού λόγου μπορεί να βοηθήσει το μαθητή. Η σωστή τηλεόραση και κυρίως το ραδιόφωνο προσφέρουν πρότυπα προφορικού λόγου που μπορούν να υιοθετηθούν από τον ακροατή και να γίνουν κτήμα του που θα το χρησιμοποιήσει αργότερα, όπως ακριβώς συμβαίνει και με το πρότυπα που λαμβάνει από το γραπτό λόγο.
Συνεχής επαφή με γραπτά κείμενα	
Εξωσχολικά βιβλία, άρθρα, κείμενα του διαδικτύου, λογοτεχνικά βιβλία	
Ακρόαση σωστού λόγου Τηλεόραση, ραδιόφωνο, οικογένεια	

Αντώνης Μπάτζιος, Φιλολόγος

Πηγές

Γλώσσα και εκπαίδευση

Πρακτικά διημερίδων, Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου, 20-21 Μαρτίου 2008 & Θεσσαλονίκη,
Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ, 17-18 Απριλίου 2008, 33-47

-Η γλώσσα είναι μία από τις μεγαλύτερες κατακτήσεις του ανθρώπινου πολιτισμού, αφού χάρις σ' αυτή ο άνθρωπος ανέπτυξε τον λόγο που αποτελεί τη βάση του πολιτισμού.

-Τα όρια του κόσμου μου είναι τα όρια της γλώσσας μου, κατά τον Wittgenstein. Αυτό σημαίνει, γνωρίζω τον κόσμο όσο μου επιτρέπουν οι γλωσσικές μου ικανότητες, επικοινωνώ με τον κόσμο και τα πράγματα στον βαθμό που έχω τις γλωσσικές προϋποθέσεις. Οι δυνατότητες της διάνοιας του ανθρώπου εξαρτώνται από το επίπεδο της γλώσσας που είναι σε θέση να μεταχειρίζεται. Γιατί ο άνθρωπος του οποίου **οι γλωσσικές δυνατότητες είναι περιορισμένες** δεν μπορεί ούτε να εκφράσει αυτό που σκέπτεται ούτε να σκεφθεί ολοκληρωμένα. Αναγκαστικά, βρίσκεται εγκλωβισμένος μέσα σε ένα στενό και ασφυκτικό γλωσσικό πλαίσιο που δεν του δίνει τη δυνατότητα να σκεφθεί ολόπλευρα και σε βάθος. Η απαιτητική, ποιοτική και αποτελεσματική επικοινωνία είναι ζήτημα που σχετίζεται με τη γλωσσική υποδομή του καθενός. **Η γλωσσική καλλιέργεια** υπηρετεί και στηρίζει άμεσα και αποτελεσματικά την ανάπτυξη της σκέψης και των πνευματικών δεξιοτήτων του ανθρώπου. Η πνευματική απελευθέρωση του ατόμου, συνεπώς, σχετίζεται άμεσα με τις γλωσσικές δεξιότητες που έχει αναπτύξει.

- Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να μιλήσει κανείς για παιδεία και εκπαίδευση χωρίς να αναφερθεί στη **γλώσσα, που είναι φορέας μορφωτικών αγαθών** και στην οποία στηρίζεται το εκπαιδευτικό σύστημα. Το επίπεδο της γλωσσικής καλλιέργειας επηρεάζει κατ' ανάγκη το επίπεδο της παιδείας και της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι οι δύο αυτές μορφωτικές διαδικασίες στηρίζονται κατά βάση στον **διάλογο**, και ο διάλογος στον λόγο, η ποιότητα του οποίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη **γλωσσική κατάρτιση** του καθενός. Αφού, λοιπόν, από τη γλώσσα εξαρτάται η παιδεία και η εκπαίδευση και αφού η παιδεία είναι ένα κοινωνικό αγαθό και ταυτόχρονα δικαίωμα του πολίτη, εξυπακούεται ότι η γλωσσική καλλιέργεια είναι κοινωνικό αγαθό, όρος απαραίτητος τόσο για την πολιτική, κοινωνική, ηθική, αισθητική διαπαιδαγώγηση του πολίτη όσο και για την επιστημονική και επαγγελματική του κατάρτιση.

Γι' αυτό, το εκπαιδευτικό σύστημα, σε όλες του τις βαθμίδες, θα πρέπει να προτάσσει μεταξύ των βασικών του στόχων την εξασφάλιση των κατάλληλων προϋποθέσεων για την ανάπτυξη των γλωσσικών ικανοτήτων των μαθητών. Αν ο μαθητής δεν έχει γλωσσική αυτάρκεια, δεν μπορεί να ανταποκριθεί σε εκπαιδευτικές διαδικασίες σύνθετες, ώστε να συμμετέχει ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και να αναπτύξει την κρίση του, που είναι το ζητούμενο. Μέχρι να αποκτήσει γλωσσική, και ως εκ τούτου διανοητική, αυτάρκεια, θα εξαρτάται από την αποστήθιση, που δυστυχώς τις τελευταίες δεκαετίες έχει αποβεί η μάλιστα του εκπαιδευτικού μας συστήματος και η οποία ενισχύεται σταθερά και από το εξεταστικό μας σύστημα.

Επομένως, **η γλώσσα είναι δύναμη παιδευτική**, αν καλλιεργείται σωστά και μεθοδικά στη σχολική πράξη. Γιατί

- γυμνάζει τη σκέψη,
- διαμορφώνει το πνεύμα και το φρόνημα,
- καλλιεργεί το συναίσθημα,
- αποδεσμεύει τις δυνάμεις της ψυχής,
- μας φέρνει σε επαφή με την επιστήμη, την τέχνη, την πολιτισμική μας κληρονομιά, με τον άνθρωπο του χθες και τον άνθρωπο του σήμερα,
- βοηθά τον νέο να δώσει μορφή στις ιδέες και στα οράματά του.